

Dénes Krusovszky (Maďarsko)

Básník, kritik, redaktor, překladatel, narozen 1982. Na univerzitě ELTE v Budapešti studoval maďarštinu, literární komparatistiku a estetiku. Byl zakládajícím členem skupiny *Telep Csoport*, redaktorem literárních časopisů *Puskin Utca* a *Ex Symposion*, respektive *edice světové literatury* při *József Attila Kör*. Od roku 2014 je šéfredaktorem online časopisu *Versum*, který publikuje světovou poezii. V roce 2006 vydal první sbírku básní s názvem *Az összes nevem* (*Všechna moje jména*). Je řazen k nejvyhraněnějším básníkům své generace, dosud publikoval šest básnických sbírek. V roce 2018 vydal román *Akik már nem leszünk sohasem* (*Kteří už nikdy víc nebudeme*), který v příběhu přesahujícím generační i národní hranice země mapuje dilemata dnešních třicátníků. László Valuska o románu napsal: „Prostřednictvím novináře-třicátníka, který hledá svoji vlastní cestu, vypráví autor prizmatem několika časových rovin, obohacených o netušené zvraty, o tragickém roce 1956, o změně zvyků v mediálním konzumu, o zádrhelech kolem grantů EU a o svém stěhování do Vídně. A jak se každý dobře vyprávěný osobní příběh stává generačním, tak i tento román je expresí eskapismu a neukotvenosti dnešních třicátníků.“

úryvek z románu *Kteří už nikdy víc nebudeme* přeložil Robert Svoboda

Z pracovního dne už mu zbýval jen jeden úkol, musel ještě vykoupat Ágnes Hajnalovou. Ale poté co ji dopoledne předal zřízenci převážejícímu pacienty poměrně nešikovně, byl trochu nervózní, když odhadoval, v jaké asi atmosféře tato ne zrovna jednoduchá operace proběhne. Velké koupání se rovněž řídilo týdenním rozpisem, samozřejmě i mezitím pacienty několikrát důkladně vydrhli, ale sedací koupel mohla přijít na řadu pouze jednou týdně, nanejvýš dvakrát, když na ní pacient velice trval. Ágnes Hajnalová už se v sobotu jednou koupala, ovšem právě při sobotním koupání naznačila, že by se někdy v polovině týdne chtěla koupat podruhé.

Když zaklepal u jejich dveří, měly obě dívky odpolední siestu už za sebou. Katuška hleděla na ošetřovatele, když se k ní přiblížil, vpadlýma očima, zřejmě toho v noci mnoho nenaspala a částečně byla ještě pod vlivem včerejšího ošklivého Aszalóšova záchvatu.

– Katko, jak se máš, potřebuješ něco? – zeptal se jí taktním tónem.

Dívka rozhodně zavrtěla hlavou a pak se rozpačitě zadívala na svoji spolubydlící. Ty už mě za moje dopolední grobiánství určitě zdrbaly, pomyslel si ošetřovatel, ale rozhodl se, že si prostě té ukřivděnosti dívek nebude všimát a nebude z ní mít špatné svědomí.

– Ani na návštěvu k Iloně bys nešla?

Na to už dívka nereagovala tak jednoznačně, zamyšleně se dívala před sebe.

– Slyšel jsem, že s tím svým tříděním neví kudy kam, a ty bys jí možná zase uměla pomoci – pokračoval muž, načež se mu dívka podívala do očí a se zastřeným pohledem sotva znatelně přikývla.

Opatrně vytáhl z kanyly respirační hadici a přesadil Katušku do invalidního vozíku. Někdy, když zvedal dívku z postele, měl ošetřovatel pocit – Katuška totiž skoro nic nevážila –, že by si ji klidně mohl strčit do kapsy a obcházet s ní dům. Nakonec jí ještě dal svoji oblíbenou šálu,

kteřou měla dívka přivázanou k čelu postele a bez které nebyla ochotná vyjít ani na krok z pokoje, protože si šálou zakrývala proříznuté hrdlo. K Ágnes Hajnalové se muž obrátil, až když zůstali v místnosti sami dva.

– Ágnes – naklonil se k ní –, nezlob se na mě, prosím tě, kvůli tomu dopoledni...

Dívka na něho vrhla přísný pohled jako soudkyně nějakého pradávného domorodého kmene, která se ještě nerozhodla, jak viníka potrestá.

– Nikomu to neříkej – pokračoval muž, aby dal najevo, že se svěřuje naprosto důvěrně –, ale trochu jsme se chytli s paní doktorkou. Přesněji řečeno ona se mnou. Celé to vlastně vůbec nestojí za řeč, ale stalo se to právě v tu chvíli, proto jsem měl tak naspěch.

– Dobře víš, jaké to pro mě je – ozvala se Ágnes a nervózně si stiskla kanylu –, když si mě mezi sebou podáváte jako hadrovou loutku.

– Ano, vím a máš pravdu, ale bylo to nutné...

– Už to nebudeme dál řešit, jo?

Muž kývl na souhlas a na chvíličku sklopil hlavu. Oči měl zavřené. Když znovu zvedl hlavu a podíval se na dívku, nebylo na její tváři ani památky po předešlé přísnosti.

– Můžeme jít? – zeptal se ošetřovatel, načež začal Ágnes vymotávat z postele.

Koupelna pro pacienty byla prakticky místnost stejně velká jako pokoje, ale bez oken, a nacházela se na tom konci chodby, který byl blíž zadnímu vchodu. Kachlíky na stěnách končily o něco výš, než kam sahá hlava průměrně vysokého člověka, proti vchodu stála vana, jejíž betonový povrch byl rovněž pokryt jednotnými bílými obkládkami, vedle ní zvedák, vyšetřovací lůžko na kolečkách potažené koženkou a kovová polička natřená nabílo, na které stály ve vzorných řadách pěny, tekutá mýdla a různé menší pomůcky ke koupání. Zvedák pacientů se používal spíš jen při koupání mužů nebo v takových případech, kdy ošetřovatel, eventuálně zřízenec, který byl pověřen koupáním, neměl dostatečnou praxi. Někdy nebylo snadné položit ohleduplně do vany ani těla, která se zdála být lehká, zvláště když musel člověk navíc dávat pozor na teplotu vody, na to, aby pacientovi bezpečně podepřel páteř, a na jeho bezmocně visící končetiny. Posledně jeden mladý zřízenec, který si nešikovně klekl na vlhký okraj vany, málem upustil Katušku, ačkoli když tato těla někomu vypadnou z rukou, přestože okraj vany není vysoký, vždyť sahá člověku ani ne do pasu, mohou se vážně zranit; a nejen ve fyzickém slova smyslu.

Ošetřovatel zavezl Ágnes Hajnalovou do koupelny, invalidní vozík postavil k vyšetřovacímu lůžku, potom přistoupil ke dveřím a zatlačil posuvnou západku. Když stál opět u dívky, zvedla svoji zdravou ruku a muž se k ní sklonil, aby se mohla chytit jeho krku. Stačilo, aby ošetřovatel trochu narovnal páteř, a tělo Ágnes už se z kolečkového křesla zvedalo. Jednou rukou jí podepřel záda, druhou podebral stehna a následujícím plynulým švihem ji přemístil na vyšetřovací lůžko. Všechno šlo jako po másle, díky tomu, že s ní muž zacházel pozorně a jemně, mohla mít Ágnes téměř pocit, že se její tělo pohybuje samo. K tomu musí být také zvláštní talent, aby někdo dovedl na člověka sáhnout, aniž by ten druhý hned cítil, že byla narušena jeho osobní sféra, že se útočí na jeho intimitu, samostatnost a sebeúctu. Většina zřízenců i ošetřovatelů zvedala prostě kila, části těla, hmotu, bezmocné maso. Tohoto muže však pacienti vysloveně milovali, protože v jeho pohybech si nikdy nevšimli námahy; když vzal

někoho do rukou, vypadalo to spíš jako milá pozornost než povinnost. V náruči ostatních pacienti cítili, že jsou invalidé, zatímco v jeho rukou měli pocit výjimečnosti.

Poté co nehybné části Ágnesina těla na vyšetřovacím lůžku patřičně srovnal, začal ošetřovatel dívku svlékat. Jak se pustil do rozepínání prvních knoflíků jednoduchých květovaných šatů se zapínáním vpředu, okamžitě zčervenala a stydlivě sklopila oči. Pacienti, pokud se mají koupat, obvykle volí oděv, který se svléká co nejjednodušeji, muži často chtějí jen koupací plášť a pod ten už si nic neberou, vždyť na těch pár metrů, které urazí po chodbě, je to úplně zbytečné. Ženy s tím dělají větší ciráty, ale i ony si dávají pozor, aby se personál, který je bude koupat, při svlékání jejich hábitu příliš nezapotil. Teď však ošetřovatel, zatímco rozepnul i knoflíky na dolní části šatů, poněkud znejistěl, protože se mu zdálo, že dívka je oblečená o několik stupňů svátečněji, než by bylo při takové příležitosti normální, a navíc Ágnes Hajnalová byla ten typ, od kterého se dalo čekat, že i z obvyčejného koupání udělá otázku osobní ješitnosti. Když rozevřel obě křídla šatů, všechny ošetřovatelovy pochybnosti se rázem rozplynuly, a dokonce se mu na okamžik zastavily ruce ve vzduchu, ale potom se snažil pokračovat v práci, jako by mu ten vzkaz nebyl nad slunce jasnější. Dívka měla pod šaty nadýchané, elegantně vyzývavé kombiné, které se ke stroze praktickému mikrosvětlu zdejší koupelny tak strašlivě nehodilo, že se na ně muž zpočátku ani neodvažoval pohlédnout. Kdy a jak si to spodní prádlo mohla dívka obléct? Kdo jí v tom pomáhal? – přemýšlel ošetřovatel, zatímco Ágnes stahoval květované šaty z ramenou.

Pravou dlaň opatrně podsunul pod dívčina záda, trochu je nadzvedl a na tu chvíli, co jí pod zády provlékal šaty, je podepřel předloktím; tentýž soubor pohybů pak zopakoval i na druhé straně, ale tady už látku neprovlékal, nýbrž ji několika rovnoměrnými tahy vyprostil zpod nadzvednutých zad. Do vany mezitím pomalu tekla voda a za zvuk, který vydávala, jí oba byli vděční, protože aspoň vyplňoval to prázdno, které ve vzduchu místnosti zanechávala jejich nemluvnost.

Následovalo svlékání kombiné; ale předtím ještě ošetřovatel, aby získal trochu času, namočil do vody teploměr a následně o čtvrtobrat utáhl kohoutek se studenou vodou. Z dívčiných ramenou, na nichž naskočila husí kůže, sundal tenká ramínka kombiné, potom jí vsunul ruku pod krk, opět jí trochu nadzvedl záda a stahoval tenkou látku, co nejníž to šlo. Ágnes Hajnalová byla do pasu nahá a její nezakrytá prsa k sobě chtě nechtě přitahovala mužův zrak. Na vrcholcích téměř dokonale symetrických plných bílých polokoulí se hrotily jako dvě hrozinky temně rudé prsní bradavky. Ošetřovatel si znovu vzpomněl na ty trapné řeči, jak se jeho kolegové navzájem silácky předháněli ve vymýšlení, co všechno by s tou dívčinou dělali, kdyby mohli, a čím víc se mu hněvem stahoval žaludek, tím lhostejnějšími pohyby se snažil osvobodit Ágnes od spodního prádla i od pasu dolů. Ruce se mu maličko zachvěly jenom jednou, to když náhle odkryl její neuvěřitelně husté intimní ochlupení, černé jako uhlí, které se v místech, kde se setkávala dívčina bílá stehna, rozprostíralo jako tajuplný, lákavě hustý les na dně zasněženého údolí. Při svlékání si ani jednou nepohlédli zpřímá do očí, což ale vyžadovalo alespoň tolik sebekázně, jako by se do sebe navzájem zabodávali pohledem a závodili, kdo to vydrží déle.

Muž vzal do ruky velkou osušku, aby přikryl nahé tělo, které ve světle zářivky odrážejícím

se od kachlíků téměř také svítilo. Když se na ni člověk díval z určitého úhlu, ani si nevšiml, že údy Ágnes Hajnalové zmrzačil vir. Ale i když zpozoroval, že jednu ruku má mnohem tenčí než druhou a že na chromé ruce sedí nepoužitelný loketní kloub jako přerostlá sukovitá uzlina, kterou občas vidíme pevně objímat větev starého stromu, že dlaň, z níž rostou prsty bez ladu a skladu, má od zápěstí nepřírozeně ohnutou dozadu, nebo že v bocích je trochu pokřivená, jako by ji kdysi nějaké obří ruce začaly ždímat, ale zakroutily jen jednou, a její nohy jsou, i když o pouhý kousíček, ale přece jen kratší, než by se slušelo, tenké jako usychající lodyhy, kolena se natáčejí dovnitř, od kotníků visí nesrovnané, zkrivené nártý, ba dokonce ani prsty na nohou nedokáže narovnat, prostě ani ten, kdo tohle všechno uviděl, nemohl šmahem prohlásit, že by tělu Ágnes Hajnalové chyběla harmonie.

Ošetřovatel dotlačil vyšetřovací lůžko k vaně, zavřel vodu, ještě jednou změřil, jak je teplá, potom postavil na dno umělohmotné opěrné sedátko a nastavil potřebnou výšku, načež se obrátil k dívce. Když byl v ústavu ještě nový, často se přistihl, že aniž by si to uvědomoval, civí na tracheostomickou kanylu; věděl sice, že nesmí, ale nedovedl svým očím poručit. Avšak jak plynul čas, dokonale si na ten pohled zvykl, ba co víc, už jej ani neregistroval, stalo se to pro něho nejvšednější věcí na světě, asi jako když se na zdravé tváři objeví bradavice, mateřské znaménko nebo stařecká skvrna; maličkost, která nestojí za řeč. Ale když dívčino tělo nezakrývalo nic jiného než osušku, její otevřená průdušnice na sebe opět upozorňovala. Přesto na ní nebylo nic odporného, působila spíš dojemně a do jisté míry nad ní člověku srdce usedalo; do otvoru se sice nedalo nakouknout, ale ošetřovatel si řez často představoval jako okno vedoucí do dívčina nitra, kterým to profukuje, okno, jež se kvůli nějaké banální závadě nedá zavřít.

Nejdřív zajistil kolečka vyšetřovacího lůžka brzdou, potom stáhl z dívky osušku, přistoupil blíž, levou ruku jí vsunul pod krk, pravou ruku pod zadek, odfoukl si, napjal svaly a zvedl bezvládné tělo do vzduchu. Nejtěžší bylo přenést visící nohy přes okraj vany tak, aby přitom levačkou nespouštěl hlavu příliš nízkou a páteř držel neustále rovně. Jakmile se dívčino tělo vnořilo do horké vody, naskočila jí na okamžik znovu husí kůže a prsní bradavky, pokud to vůbec bylo možné, se jí ještě víc zašpičatily a ztvrdly. Kdybych se k ní naklonil jen o trošku blíž, blesklo muži hlavou, mohl bych se do nich zakousnout. Ale natolik se polekal vlastních myšlenek a natolik zděšeně se snažil svoji představu zahnat, že nakonec spustil dívku dolů z výšky o pár centimetrů větší, než by bylo bývalo ideální, takže když dosedla na opěrné sedátko na dně vany, málem vyhekla a pohlédla na ošetřovatele očima, v nichž se zračil úlek spolu s výčitkou.

– Nezlob se – řekl ošetřovatel, zrudlý až po kořínky vlasů.

– Mohl bys být trochu opatrnější – odpověděla dívka a vzala si mýdlo položené na okraj vany.

Některé pacienty bylo třeba umýt od hlavy k patě, jiných se zase nemusel člověk ani dotknout, protože si dovedli poradit sami. Ágnes Hajnalová byla zhruba někde uprostřed mezi oběma krajnostmi; kam zdravou rukou dosáhla, tam se myla sama, ale nohy od poloviny stehů dolů a záda od týlu do pasu jí musel namydlat a opláchnout ošetřovatel. Muž poodešel od vany a se sklopenou hlavou čekal, až ho dívka zavolá. Mezitím čichal vůni konvalinek

vycházející z mýdlové pěny, přičemž si sepnuté ruce držel v rozkroku, jako fotbalisté, když dělají zed'.

Stál tam jenom několik minut, ale stejně se mu ve chvíli, kdy ho dívka zavolala, zdálo, že trčí nehybně uprostřed místnosti už řadu hodin. Ze všech sil se snažil vůbec nic nevnímat, což se mu dařilo tak skvěle, že při zběžném pohledu to vypadalo, jako by s otevřenýma očima spal. Ani Ágnes napoprvé nezaslechl, probral se, teprve když na něho zavolala hlasitěji, pak ovšem rychle přiběhl k vaně a trochu zbrklými pohyby začal dívce umývat kostnaté nohy.

– Co je s tebou, prosím tě, na co myslíš? – usmála se na něho Ágnes z vlažné mlhy vznášející se nad vanou.

- Jsem nějak utahanej.
- Měl jsi dlouhý den?
- Ani moc ne, spíš otravnej.
- Ale aspoň už ti pomalu končí.
- Pomalu...

Muž pokrčil rameny, pak přešel na druhou stranu a namydličl dívce záda, přičemž se chytil okraje vany a trochu natáhl krk. Tak, jak byl, nahnutý dopředu, Ágnes měla prsa zase blízko hladiny a ošetřovatel, protože se na něj neupíral dívčin pohled, si je mohl důkladně prohlédnout. Tentokrát se zdálo, že jsou mnohem měkčí, než když dívka ležela na studeném vyšetřovacím lůžku, a dvorce kolem prsních bradavek se také trochu víc rozlezly; teplo je zbavilo křečí a na pohyby muže s mýdlem v ruce reagovaly měkkým houpáním, při němž se otíraly o mýdlovou pěnu plovoucí na vodě. Na kratičký zlomek okamžiku jako by se špičky ošetřovatelových prstů ze strany dotkly dívčina prsu, tudíž se oba vyděšeně zachvěli a muž se rychle chopil oplachovacího džbánu; než mohla Ágnes cokoli říci, nabral plný džbánek vody a spláchl jí mýdlo ze zad. Potom, jako by museli načas skončit, ošetřovatel rychle rozprostřel na vyšetřovacím lůžku suchou osušku a připravil si dva další složené ručníky, aby je měl po ruce. Když byl s lůžkem hotov, sklonil se k dívce, Ágnes se mu znovu zavěsila na krk a on vsunul ruce pod její kluzké tělo na dně vany. Jak ji přenášel na vyšetřovací lůžko pokryté osuškou, zašilhal stranou, tedy vybočil očima ze směru, kterého se do té chvíle ukázněně držel, a přešel zrakem Ágnesinu pěnivě lesklou postavu. V lesku toho těla byla jakási velkolepá hořkost, takový měl alespoň muž pocit, když bleskově pohladil očima vzrušující zaoblíny, jež před ním nehnute ležely. To, co viděl, byl příslib nespoutaného milování, vlastně i včetně těch horších detailů; v hlubinách se skrývaly výkřiky, chroptění, kousání, sevřené pěsti, drápající nehty, rozšiřující se zorničky, pološeré úzké uličky rozkoše, sliny, semeno, výstřiky šťáv, které lze vypudit z těla, ale příslib evidentně bez naplnění. Opět přikryl dívku ručníkem a tím druhým jí začal osušovat nártu.

– Setkáš se s někým? – zeptala se

Ágnes trochu nejistým hlasem. Ošetřovatel přerušil utírání a vzhlédl k dívce, ale tak, jako by dostal ránu elektrickým proudem, ta nečekaná indiskrétnost ho téměř ochromila.

– Jak to myslíš?

– Nezlob se, nechci se vrtat v tvém soukromém životě – řekla dívka s úsměvem. – Víš, ono je to tak, že my z vás v ústavu vidíme jenom to, co jste tady, a myslíme si, že vás známe. Ale

nikdy se nezeptáme, co děláte, když odtud vyjdete ven.

– Aha – kývl muž hlavou a zase pokračoval v utírání. – Ne. Nemám v plánu se s nikým setkat. Půjdu domů a pořádně si odpočinu.

– No – řekla na to dívka a zklamaně odvrátila hlavu –, já na tvém místě bych si určitě vyrazila.

Když muž Ágnes utřel, pomohl jí obléci si večerní župan a posadil ji do invalidního vozíku. Do klína dívce vložil květované šaty, v nich i poskládané kombiné, a potom ji odtlačil zpátky do pokoje. Katuška už tam byla, ležela v posteli a znuděně listovala obrázkovým magazínem. Ošetřovatel položil Ágnes na druhou postel, přikryl ji tenčí přikrývkou a konec hadice respirátoru opatrně zasunul do dívčiny kanyly. Život, ve kterém po rozhovoru v koupelně pozve muž dívku na rande, se rýsoval jako představa téměř reálná. Nebyla to pravá realita, ale ta možnost je oba ovanula jako náhlý poryv větru, a nyní se mlčky stydí a zkoušejí předstírat, že si nepohráli s myšlenkou, jaký by byl příští krok. Avšak žádný příští krok se nekonal, muž připojil k respirátoru i Katušku, pak sotva slyšitelně zamumlal pozdrav, kterým se s dívkami rozloučil, a rychle šoupaje pantoflemi po podlaze se od nich vzdálil.